

Īsa pamācība koka ēku

● LINDA KILEVICA
● LIGITA KUPČUS-APĒNA

Koka arhitektūras dzīvotspējai mūsdienā pilsētvidē bija veltīta konference, kas notika restaurētā ēkā, kura pati par sevi apliecina liepājniekiem un ciemiņiem, ka atbilde uz ekspertu saņākšanas centrālo jautājumu ir "jā". Liepājas gidi, stāvēt pie restaurētā Hoiķeres kundzes viesu nama, jau ierasti komplektā ar to rāda arī melno koka ēku Bāriņu ielā 31, kas celta 17. gadsimta otrajā pusē. Pilsētas vēsturiskajā centrā atdzimst arī citi nami, bet daudzi vēl gaida gan atbildīgu saimnieku, gan konkrētu pašvaldības redzējumu.

"Trumpenieces sarkanais"

"Kvalitatīvu ēku iegūt grīboša īpašniece, kura nekautrējas jautāt, ja nezina," par Bāriņu ielas 31. nama saimnieci un atjaunotāju, keramiķi Vinetu Trumpenieci saka būvpētnieks Juris Zviedrāns.

"Nebija saplānots, ka man būs tieši koka māja. Bet, kad es to ieraudzīju, tad iemīlējos," viņa pastāsta. Radies plāns un vīzija, kā šo namiņu atjaunot. Apjoms šķitis neapmierams, nevarēja paredzēt, kā tas notiks un cik varētu izmaksāt. Pagājuši gandrīz desmit gadi, un visu laiku bijis iespējams virzīties uz priekšu.

"Dažas lietas varbūt nākušas par vēlu," atzīst V. Trumpeniece. "Tiem, kas sāk tagad, viss ir vēl dārgāk, toties ir vairāk zināšanu." Pati daudzās lietas apguvusi vien procesā. Piemēram, vecie dakstiņi ir ļoti skaisti, bet, tos uz jumta liekot, ir citas problēmas nekā jaunu dakstiņu uzklāšanā.

Ēku restaurē ar Liepājas pašvaldības līdzfinansējumu. "Sienās satrupējušie baļķi no-

mainīti uz labākiem, jumta konstrukcija atjaunota, skursteņi ir pārmūrēti. Fasāde atjaunota no nobrukušas uz, man liekas, tīri glītu," priecājas saimniece. Viņa ilgi domājusi, vai fasādi atstāt apmetu vai nodauzīt apmetumu nost, tad – kādā krāsā krāsot. "Pirmā mīla man uznāca tad, kad es ienācu pagalmā. Sētas puse nebija apmesta, un es ieraudzīju darvoto fasādi. No tās izrietēja, ka gribu melnu arī fasādi," pauž māksliniece. Ārsienas krāsotas ar kuldīdznieka Raituma krāsu darbnīcas melno darvas un miltu krāsu. Tā izvērtās meistarklasē tepat Liepājā meistara vadībā.

Jābūt vilkmei uz to seno, V. Trumpeniece atzīst, jo daudziem jau tas neko nenozīmē. "Mēs izrakām un izņemām veco grīdu, atradām metru ar vecām lauskām. Iegājām azartā. Atrast veco stikliņu vai māla lausku, izpētīt profilu. Un man ir šāds podiņš, bet Hoiķeres viesu namā krāsniņā tāda zīmējuma nemaz nav!" viņa lepojas.

Šogad pati uzdrīkstējusies atjaunot divus mazos lodziņus. Durvīm un logiem izmantotas lineļlas krāsas "Muižas baltais" un "Trumpenieces sarkanais". "Tas ļoti mīļi, ka Raituma krāsu darbnīcā uztaisa krāsu un iedod tai saimnieka vārdu, jo to krāsu viņam vajadzēs vēl. Ļoti kārojas sētas pusē sataisīt durvis tā, kā noskatīts brīvdabas muzejā, kur zvejnieku klētiņai ir greznas krāsainu dēlīšu rakstu durvis," saka V. Trumpeniece.

Mājā iecerēta keramiķa darbnīca, paredzētas telpas arī dzīvošanai. Šeit ir vēsturiski tā sauktais augstais gals, zem kura atrodas pagrabs. Augstajā kambarī varētu būt telpas dzīvošanai interesentiem, kas atbrauktu pie keramiķes uz darbnīcu uz vairākām dienām. Vēstures elpa būšot jūtama arī iekštelpās. "Man nebūs "Ikea"

UZZIŅAI

KOKA ĒKU PRIEKŠROCĪBAS

- Vieglas, var būt "bez pamatiem", tāpēc var to darīt sliktās gruntīs ar augstiem gruntsūdeņiem, kādas ir lielā daļā Liepājas.
- Mazāk jutīgas pret kļūdām būvniecībā, pieļauj mazāk kvalificēta darbaspēka izmantošanu, var būt savām rokām.
- Ātrāka būvniecība.
- Lētāka būvniecība, jo mazāk darbietilpīga.
- Pieejams lētāks materiāls.
- Energoefektīva.

KOKA ĒKU VAINAS (VĒSTURISKI)

- Uguns.
- Ūdens.
- Kaitēkļi.
- Deformācijas.
- Īsāks mūžs.
- Šodienas skatījumā visi šie faktori ir apstrīdami.

AVOTS: PILSĒTAS ARHITEKTA UĢA KAUGURA PREZENTĀCIJA

mēbeļu. Būs dēļu grīdas, darbnīcā – klona. Daļēji liks atpakaļ vecos dēļus. Kur to nepietiks, tur būs jauni, taču ne šauriņi, kādus patlaban var nopirkt veikalos, bet plati dēļi, kādus palūgts piegatavot," pastāsta saimniece. Augstajā kambarī vasarā atklāti 17. gadsimta griesti, apstrādāti manierisma stilā tāpat kā pie Hoiķeres. Tie gan neesot skaistā tehniskā stāvoklī un būs jāatjauno, tomēr neesot šaubu, ka jāpatur.

Topošās virtuves sienā uzieti nededzināti māla ķieģeliņi, kas esot reti sastopami. Saimniece priecājas, ka sienās nav jāliek rīģipsis, var likt kokšķiedras plāksnes, arī siltināt var ar kokšķiedras materiālu.

Acu priekšā jātur 2027. gads

Vai mūsdienā pilsētā ir vieta koka mājai? Par to priekšlasījumu konferencē "Koka arhitektūras dzīvotspēja mūsdie-

nu pilsētvidē" sniedza Liepājas arhitekts Uģis Kaugurs. Koka apbūve pilsētā vēsturiski sabiedrības apziņā iegūlusi kā otrās šķiras apbūve, jo mūra mājas ir drošākas, stiprākas, augstākas. "Taču šodien tā vairs gluži nav. Kokam ir perspektīva kā būvmateriālam un būvniecības veidam," pauž U. Kaugurs. Šodien pasaulē būvē pat 25 stāvu koka dzīvojamās ēkas, tepat Latvijā top koka sabiedriskās būves, kā bibliotēka Ogrē. >>

DAIGA LUTERE
RUSLANA ŠUĻĢAS FOTO

ES DOMĀJU TĀ: VAI GRIBĒTU DZĪVOT KOKA MĀJĀ?

Rita –
liepājniece:
– Nē. Tik daudz ir dzirdēts, ka tās deg un nodeg.

Grūti pateikt, kas tajās labs, kas ne tik. Dzīvoju daudzdzīvokļu mājā, un man viss patīk. Ir apkure, ūdens un viss bez problēmām. Ja būtu iespēja izvēlēties, koka mājā es nedzīvotu.

Kristīne Lekstute –
māmiņa:
– Nē. Uzaugu laukos, ģimene dzīvoja koka mājā, un

laikam tāpēc es par tām neesmu sajūsmā. Bija grūti ziemā uzturēt siltu, vajadzēja kurināt krāsnis. Tā māja ir pārdota, un pārcēlāmiem uz Liepāju, uz dzīvokli, kur man patīk labāk.

Aija Fosa –
friziere:
– Jā, ja tur būtu visas labierīcības un ziemā siltums. Braucot pa

Liepājas ielām, skatos uz vecajām koka mājām. Lielais vairums no tām izskatās ļoti slikti. Pat nožēlojami. Sazin, kāda situācija tur iekšā? Viss jau atkarīgs no saimnieka un no naudas, cik mājā var ieguldīt.

Vija Dobeļe –
grobīniece:
– Kāpēc ne. Tas varētu būt ekoloģiski. Dzīvoju privātmājā, bet

tā nav no koka. Nekad neesmu dzīvojusi koka mājā. Varētu būt labi, ja māja izbūvēta, saglabāta. Pārējais jau atkarīgs no cilvēka, kā viņš to iekārto. Mūsdienās visu var izveidot, kā tik sirds kāro.

Jolanta Gorbane –
mājsaimniece:
– Negribētu vis. Līdz 18 gadiem esmu dzīvojusi koka

mājā, un tur bija jākurina krāsns. Bija auksti, grūti piesildīt. Jākurina, malka jāgādā. Ja man tagad būtu jāizvēlas, kur pirt dzīvokli, tas noteikti nebūtu koka māja. Man ir viens pažiņa, kurš domā pretēji un ir sajūsmā par vecām koka mājām un krāsnīm.